

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > פרשת השבוע תשסה 006 תולדות

פרשת השבוע תשסה 006 תולדות

האבות הקדושים- גדרם ואחדותם

א

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק" (כה, יט).

מפרש רש"י: "הוזקק לומר 'אברהם הוליד את יצחק', לפי שהיו ליציני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקב"ה? - צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל 'אברהם הוליד את יצחק', וזהו שכתב כאן 'יצחק בן אברהם' היה, שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק".

מוסיף הבעל הטורים: "'הוליד' - בגימטריא 'דומה', שהיו זיו איקונין של יצחק דומין לאברהם".

הרי לנו כאן, דמיון והשתוות בין יצחק לאברהם - "שהיו זיו איקונין של יצחק דומין לאברהם", ולכאורה מצאנו דברים הפוכים: ידוע הרי שאברהם - מידתו היא חסד, ואילו יצחק - גבורה, והרי א"כ שאברהם הינו לעצמו ויצחק לעצמו, כי לכל אחד מהות שונה: זה - חסד וזה - דין?!

אבל באמת, כבר בורר בארוכה, שכל דבר: מחד - הוא 'שונה' מהשני, ומאידך - הוא 'שווה' לשני. מחד - יש את מבט ההדרגה, השני, ומאידך - יש את מבט ההשתוות, 'כולכם שוים', וה'כולכם שוים' אינו רק ענין של מדרגות שהם שווים זה לזה במדרגתם, אלא זוהי השתוות ב'עצם'!

בעומק, זה מקביל למושג של גבול ובלתי בעל גבול: הגבול - הוא נקודת השוני, והבלתי בעל גבול - זוהי נקודת השתוות. כלומר, מצד הגבול - כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונים (ע' ברכות נח ע"א), עצמיות כל דבר זו הדעת שלו ולכן יש שוני, מה שאין כן הבלתי בעל גבול - זוהי הגדרה של שלילה שאין בה השגה, וממילא זו השתוות. כלומר, ההשתוות היא לא ענין חיובי, כי מצד השגת היש, לא שייכת מציאות של השתוות, ההשתוות כל ענינה אינו אלא מצד השלילה, ששני דברים 'אין היכר' של השגה בהם וממילא הם שווים. על ה'השגה' נאמר - דעותיהם 'שוים', כי השגה היא בדעת, ומצד הדעת אין שני דברים דומים אחד לשני, רק מצד ה'אי השגה', מצד ה'לא ידע' - אז יש את נקודת השתוות. זהו באופן כללי היסוד: שבכל דבר ודבר יש 'השתוות' מחד, ו'שינוי' מאידך.

ולעניננו, מצד פן ה'שינוי', מצד ה'יש' - אז אברהם הוא חסד ויצחק הוא דין, מה שאין כן מצד ה'אין' - הרי שהם 'שוים', ויצחק ואברהם הם בחינה 'אחת', ומצד כך "זיו איקונין של יצחק דומין לאברהם"!

מצד עצמיותם החיצונית כפי שבואר השתא, הרי שאברהם הינו לעצמו ויצחק לעצמו, דעותיהם 'שונים' ומהותם 'שונה', מה היה א"כ אותו המהלך שגרם לצור "קלסתר פניו של יצחק 'דומה' לאברהם", כלומר שהביא לגילוי נקודת ה'דמיון' וההשתוות של אברהם ויצחק?

המהלך הזה הגיע מכחה של ליצנות- "לפי שהיו 'ליצני' הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה!"

עומק הדברים.

הליצנות- זהו בעצם כח ה'אין' שבכל דבר.

ביאור הדבר.

היפך הליצנות- זהו ענין הכבוד וההערכה. בעצם, שורש היש הוא כבוד, עצמיות כל דבר היא כבוד, הנשמה עצמה נקראת כבוד כידוע, "למען יזמרך כבוד" (תהלים ל'). עומק הדברים. מהות הנשמה היא- עצם כח השכליות, אלא שכאשר היא שוכנת במוח, יש את ה'משכיל' יש את ה'שכל' ויש את ה'מושכל', כלומר שהמשכיל מקבל את המושכל מן השכל העליון, כלומר שהשכל שהוא הנשמה משפיע למוח, שהוא המשכיל, כמבואר כל זאת בספרים. עצמיות הנשמה עכ"פ הינה עצמיות של שכליות, שהרי היא מעולם הבריאה, ששורשו- כסא ה'כבוד', שבגימטריא ל"ב, שזהו ענין ל"ב נתיבות חכמה כידוע. הרי שעצמיות הנשמה היא שכל וכבוד.

ולכן, מצד התפיסה הזו תכלית הבריאה היא: לגלות את כבודו יתברך בעולם. כלומר, מאחר ומהות האדם היא בעצם 'כבוד', ובכל דבר ודבר הנשמה מחפשת 'כבוד', לכן העבודה היא- לא לגלות את כבוד הנשמה אלא את כבודו יתברך! וזה הינו מצד עצמיות הנשמה שהיא מעולם הבריאה, ששורש הנשמות בכסא הכבוד, ושורשן אינו רק ענין של 'מקור' אלא ענין של 'מהות', כלומר: שורש הנשמות בעצם הוא 'כסא של כבוד', כלי לכבודו יתברך, ולכן מהותן זוהי מהות של כבוד.

כל זה הינו- מצד תפיסת היש, מצד ה'כבוד'.

מצד תפיסת האין, שזהו השורש היותר עליון של הנשמות ששורשן באצילות, שם המהלך הוא לא 'כבוד', אלא זהו מהלך של שלילה ולא של חיוב, זהו מהלך של "בכבודו ובעצמו" (ע"פ הגש"פ), שמצד הבריאה נאמר "בכבודו" ומצד האצילות נאמר "בעצמו" שזהו כח השלילה של עצם מציאות ה'אני'.

זהו בעצם כחה של הליצנות במה שהוא עליון על הכבוד. כי הרי בשביל לבטל דבר, צריך כח עליון שמבטל את הדבר שמתחתיו, כי תחתון אינו יכול לבטל עליון, מה שאין כן עליון יכול לבטל תחתון, ואם רואים שליצנות יכולה לשלול כבוד, ע"כ ששורש הליצנות למעלה מן הכבוד, דאם לא כן לא היה בכחה לשלול כבוד. כח הליצנות ד'קדושה' (ע' בלבבי ח"ח פי"ב אות י-יא) שלמעלה מן הכבוד, הוא כח האין שלמעלה מן היש, הוא השורש שלמעלה משורש הנשמות, מצד מה שהנשמה נקראת 'כבוד' ומה שהיא 'שכל'. מצד ה'אין' שבדבר, יש כאן שלילה של הכבוד שזוהי ליצנות, ויש שלילה של ה'שכליות' שזהו ענין שלמעלה מן הדעת- בחינת ה'לא ידע'.

הרי שמצד ה'כבוד'- פרצופיהם 'שונים' ודעותיהם 'שונים', ומצד המהלך הזה- כל אחד ואחד יש לו מדור לפי 'כבודו' (ב"מ פג ע"ב): שכשם שהפרצוף 'שונה' והדעה 'שונה', כך גם התקבלות ההתדבקות מצד בחינת ה'כבוד' נאמר בה כל אחד ואחד יש לו מדור לפי כבודו! כלומר, לפי שורש 'עצמיות' הנשמה שנקראת כבוד, [לא 'לפי כבודו' במובן החיצוני 'כמה' כבוד כ"א מקבל, אלא לפי עצמיות תפיסת הנשמה שמהותה כבוד]- מצד זה יש 'שוני' ויש הבדל, כי אין כבודו של ראובן דומה לשל שמעון וכו'.

מה שאין כן מצד ה'שלילה'- כאן מגיעה נקודת 'השתוות' הנשמות. בודאי שבחיצוניות כח השלילה, כל אחד שולל את בחינת הכבוד הפרטי לו, אבל ב'עצמות' של כח השלילה- שם מתגלה נקודת ה'אחדות'! וזהו כחה של הליצנות: שמצד תפיסת הליצנות מתגלה ה'אחדות' של נשמת אברהם ונשמת יצחק, שיש בהם 'השתוות' והם אחד ולא שניים!!

הרי, שמצד שורש הנשמה שנקראת 'כבוד'- יש חילוק בין אברהם ליצחק: שאברהם- הוא מידת החסד, ויצחק- מידת הדין, וכל אחד ואחד מגלה את 'כבודו יתברך' בעולם לפי הכלי שלו, אברהם מגלה את הכבוד דרך מידת החסד, ויצחק דרך מידת הדין. אבל מצד הנקודה ש'למעלה' מן הכבוד, שהיא נקודת ה'התבטלות' לעצמותו יתברך, נקודת ה'אין', נקודת ה'ליצנות'- כאן יש מהלך של "צר קלסתר פניו של יצחק 'דומה' לאברהם", ויצחק ואברהם מצד התפיסה הזו- הם חד, לא שניים!!

כאן בעצם מתגלה אמיתת מציאות נשמתם של ישראל: שנשמתם הם ה'אין' שנכלל בו יתברך!

מה ש'ישראל' נקראו 'יש רל"א', שהם בחינה של 'יש'- זהו מצד תפיסת ה'כבוד' שבישראל כאשר הם מגלים את 'כבודו יתברך' בעולם. אבל מצד השורש היותר פנימי שבנשמות, ש'מתבטלים' אליו יתברך- מצד הנקודה הזו יש 'השתוות' גמורה בין הנשמות. וממילא כאשר באים להביט על 'שורש' נשמות ישראל, שהם הם האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב- כאן מתגלה הנקודה שנשמתם של אברהם ויצחק הם 'אחד'!

מובא בילקוט (רמז קי' בתחילת הפרשה כאן), שהאבות, אברהם יצחק ויעקב, כולם נקראים אברהם, כולם נקראים ישראל. העומק הוא כפי שבורר כאן: שבעצם המהות, מחד לאמיתו- יש מהלך של 'שלשה' אבות, יש את אברהם, יש את יצחק ויש את יעקב, יש את מידת החסד, יש את מידת הדין ויש את מידת הרחמים, ומאידך- יש נקודה של 'השתוות', וכולם נקראים ב'אותו שם'!...

אין מהלך של 'שוני' בלי נקודה של 'השתוות', אלא הגוון של השוני נחקק 'על גבי' גוון ההשתוות (ע' וירא אות ז'), כמו האש השחורה ש'על גבי' האש הלבנה (רש"י וזאת הברכה לג, ב): שמצד גוון הלובן- ישנה השתוות, והחקיקה שיוצרת את נקודת השינוי- זהו מצד השחור ש'על גבי' הלבן.

כאשר אנו עוסקים עתה בשורש נשמתן של ישראל שהם הם האבות הקדושים, גם כאן מתגלים שני הגוונים הללו: מחד מתגלה גוון הלובן- שכולם נקראים ב'אותו שם', "צר קלסתר פניו של יצחק 'דומה' לאברהם", ומאידך מתגלה הפן של השחור, הפן של השוני- שיש אברהם, יש יצחק ויש יעקב, יש חסד, יש דין ויש רחמים. ובקרא דידן "אברהם הוליד את יצחק", ישנו גילוי של ההשתוות שביניהם ולא רק של ההשתנות.

ג

הכתוב כאן אומר: "ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפקדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה" (פסוק כ'), ושואל רש"י: "וכי עדיין לא נכתב שהיא בת בתואל, ואחות לבן, ומפקדן ארם?- אלא להגיד שבחה: שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם".

וידועה השאלה: שהגם שכל המעלות הללו נכונות, אולם במה זה נוגע כאן לפרשה דידן? לכאורה צריך היה למנותן בפרשה הקודמת בענין זיווגם של יצחק ורבקה כדי לידע את מעלתה של רבקה! מדוע ביחס ל'הולדת' יעקב ועשו נתגלה כאן מהלך יחוסה של רבקה?

עומק הדברים.

זיווג יצחק ורבקה הוא בעצם השורש לנשמת יעקב שנקרא 'איש אמת', ולכאורה, מצד ההיבט הפשטי, תמיהה גדולה ישנה כאן: שהרי רבקה הגיעה ממקום של 'רמאות', כדברי בעל הטורים (כאן) "לבן 'הארמי'- אותיות הרמאי", כידוע, שלבן היה רמאי, וכיצד איפא רבקה שצמחה ממהלך כזה של רמאות ממנה גופא יצאה נקודת ה'אמת'!?

אבל באמת, כאשר מבינים שאין מקרה והכל מדוקדק, ברור הדבר שיציאתו של יעקב בבחינה של 'אמת' צריכה להיות דייקא מ'רמאות' ולא מ'אמת'!! השורש שלו, מי שהיו סבא שלו ומשפחת אמו, זה לא מקרי בזיווג, אלא זהו חלק ממש מ'עצמיות' הזיווג, ובעצמיות הזיווג מתגלה שגילוי של יעקב אבינו שנקרא 'איש אמת' ומידתו 'אמת' נעשה דייקא ממקור של רמאות, "לבן 'הארמי' - לבן הרמאי"!!

בירורם של דברים כך הוא.

באמת, מחד- יש הבדלה בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, בין אמת לשקר, וכו', ומאידך כפי שבארנו בתחילת הדברים- כל דבר שיש בו 'שוני' יש בו גם נקודה של 'השתוות', וממילא גם לגבי ענין האמת והשקר: מחד- יש 'הבדלה' בין אמת לשקר, ומאידך- צריכה להיות נקודה שהאמת והשקר 'נכללים' ומשתווים זה בזה.

יתירא על זאת, אנו מוצאים במהלך הבשורה על לידת יצחק, ששינה הקב"ה בדברי שרה (וירא יח, יב-יג): דמעיקרא כתיב- "ותצחק שרה בקרבה לאמר... ואדני זקן", ולבסוף כתיב- "ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר... ואני זקנת", ואומרת הגמ' ביבמות (סה ע"ב) ש"מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום... שאף הקב"ה שינה בו"!

נמצא שבמהלך הבשורה שהקב"ה מבשר לשרה על לידת יצחק, ישנו מהלך של רמאות, מהלך של שקר, שהקב"ה כביכול בעצמו משקר. נמצא שהשביל שהוביל לנקודת לידת יצחק, היה מהלך שיש בו שקר. וברור הדבר שזה לא מקרי, אלא היה כאן הכרח 'עצמי' שבלידת יצחק יהיה פן של שקר, ופן השקר כאן הוא כדברי חז"ל: שגדול השלום שמותר לשנות מפניו!

מצד התפיסה של 'מחלוקת'- אז האמת לחוד והשקר לחוד, וכאשר משנים מן האמת מפני השלום אז דבקים בשקר ונבדלים מהאמת, אבל בעומק אין זו הכוונה, אלא ה'שלום' מגלה- שהאמת והשקר הם 'אחד', שלום אומר שהכל זה 'שלמות', הכל זה דבר שלם ו'אין' מחלוקת, זהו גופא שלום!!

במקום שמפני השלום מותר לשקר כלומר שהשלום מגלה שהשקר והאמת הם 'אחד', וממילא זה לא נקרא שהוא אומר שקר מוחלט, כי הוא 'נכלל' באמת! העצמיות של השלום 'כוללת' את האמת והשקר בבת אחת, וממילא אין מקום לאיסור שקר. התורה מצווה "מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחַק" (משפטים כג, ז), אבל עד כמה שהאמת והשקר הם 'אחד'- אז לא שייך להתרחק מזה כי הם 'נכללים' זה בזה ואין להיכן ללכת!...

ביאור הדברים.

מה מוגדר כשקר ומה מוגדר כאמת?

כאשר המציאות 'תואמת' לדברים- אז אנו מגדירים אותם כאמת, וכאשר היא 'אינה תואמת' להם- אז אנו מגדירים אותם כשקר. נמצא שההבחנה של שקר ואמת, היא ה'חוש': שאם החוש שוה לדברים- אז זהו אמת, ואם לא- אז זהו שקר.

אולם אם נתבונן עמוק נבין שכל זה הינו מצד תפיסת ה'יש', ה'השגה', ומצד זה אנו תופסים את האמת כקו אחד ואת השקר כקו שני, שכאשר החוש 'מתאים' לדברים קוראים לזה אמת, וכאשר החוש 'סותר' לדברים קוראים לזה שקר.

מה שאין כן מצד הנקודה ה'לא מושגת', לא שייך לומר אמת ולא שייך לומר שקר. כי אם האדם 'לא משיג' את הדברים, הוא לא יכול 'לחייב' אותם וגם לא 'לשלול' אותם, הוא יכול רק לומר ש'אינם' מושגים לו, וממילא אין מקום לומר לא אמת ולא שקר. ה'חוש' הוא אותה הנקודה ש'מבדילה' בין האמת לשקר, אבל באותה הבחינה ש'למעלה' מן החוש- אין בה השגה, וכאן השקר והאמת 'נכללים' זה בזה (ע' בלבבי ח"ט פ"ג § ז-ח', ופ"ד § ב-ה')!...

זהו בעצם סוד לידת יצחק.

כפי שבורר, "אברהם הוליד את יצחק" ר"ל שצריכה להיות 'השתוות' בין אברהם ליצחק, והגילוי הזה נעשה באותו המהלך שהקב"ה כביכול 'משקר' למען השלום, כלומר שהקב"ה מגלה כאן השגה של 'התכללות' ו'השתוות', ולא השגה של 'יש'.

והטעם: כי מצד השגת ה'יש' בעומק, באמת לא שייך שאברהם יוליד את יצחק, שהרי אברהם הוא חסד ויצחק הוא דין, תרתי דסתרי גמורים זה לזה, הפכיות ממש, וכיצד איפא יתאפשר מהלך של "אברהם הוליד את יצחק"!!

אלא מה שנותן 'מקום' למהלך הבשורה שלאברהם יולד בן, זהו רק מצד מהלך 'התכללות' האמת והשקר בבת אחת. כלומר, זהו הכרח 'עצמי' שלמהלך בשורת לידת יצחק תתלווה נקודה של גדול השלום שמותר לשקר מפניו, וכפי שהוזכר, שהכוונה היא שהשקר 'נכלל' באמת, ורק מצד כך יש מקום למהלך שאברהם יוליד את יצחק.

עד כמה שהשקר לעצמו והאמת לעצמה, האור לעצמו והחושך לעצמו, החסד לעצמו והדין לעצמו- אז אין מקום שאברהם יוליד את יצחק. רק מצד נקודת ההתכללות ה'בלתי נתפסת'- רק שם יש מהלך ש"אברהם הוליד את יצחק", ודייקא משום כך התלווה לבשורה מהלך של גדול השלום שמותר לשקר מפניו!!

פועל יוצא של הדברים.

זוהי בעצם הבחינה ש"יעקב איש תם" (פסוק כז'), 'איש אמת', אומר לרחל: "אחיו אנכי ברמאות" (ע' רש"י ויצא כט, יב), ר"ל שגם 'אנכי' יש לי בחינה של רמאות. ואין הכוונה כאן שליעקב היה מהלך של שקר, אלא היה לו מהלך שהשקר 'נכלל' באמת, ולא רק אמת ש'נבדלת' מהשקר!!

על הפסוק (כז') "איש תם יושב אוהלים", מפרש רש"י: "קָלְבוּ כֵן פִּי, מִי שְׁאִינוּ חֲרִיף לְרֵמוֹת קְרוֹי תֵם", אינו יודע לשקר- זה היה מהלכו של יעקב אבינו! כלומר יש כאן מהלך שמצד ה"איש תם" הוא נמצא באותה נקודה שהוא כולל את הכל, הוא כולל את השקר ואמת ומכליל אותם בבת אחת, זהו סוד התמימות האמיתית!!

"תם"- זוהי שלמות, ואם יש שקר כפשוטו אז אין מקום שתהיה שלמות רק חסרון! אלא התמימות אומרת: שהשקר והאמת 'נכללים' אחד בשני.

זהו כל מהלך בשורת לידתו של יצחק שהתבסס על 'שקר', וביותר המהלך שמתגלה ביעקב אבינו שהוא הכח הממוצע כידוע. ולכן כאן מתגלה ביתר שאת שהזיווג שלו זוהי רבקה, כי רבקה בעצם 'כולה' הגיעה ממקום של שקר ורמאות, "לבן הרמאי" וכו', ואשר על כן דייקא כאן בפרשה מוזכר יחוסה של רבקה כי זהו המהלך שממנו נולד יעקב אבינו!!

והעומק שבדבר: רבקה באה 'לכלול' את כח הרמאות, היא באה לכלול אותו בנקודת האמת, וזהו גופא הזיווג שממנו נולד המהלך של יעקב אבינו. לא מהלך של 'בירור הניצוצות' שהיו בלבן בלבד, אלא מהלך של 'התכללות' מידת השקר במידת האמת, זוהי דייקא מהות הזיווג כאן!!

זהו הגילוי כאן בזיווג של האבות, יצחק ורבקה, ובאחדות של האבות מיניה וביה של אברהם יצחק ויעקב!

I

"ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא" (פסוק כא'), ומפרש רש"י: "'לנכח אשתו'- זה עומד בזוית זו ומתפלל, וזו עומדת בזוית זו ומתפללת".

כלומר: מחד, מצד התפיסה שהם היו 'נבדלים' זה מזו- אז כל אחד ואחד עומד בזוית אחרת, יצחק בזוית אחת ורבקה בזוית שניה, אבל מאידך בלשון הפסוק כתוב- "לנכח אשתו", "שפכי כמים לברך נכח פני ד'" (איכה ב, יט), פשיטות הלשון 'נוכח' מורה על מצב של 'פנים בפנים', לא גילוי שכל אחד הולך לנקודה שונה אלא דייקא נקודה של 'פנים בפנים'!

עומק הדברים.

איתא בפרקי דר' אליעזר (פרק לא'), "ר' יהודה אומר: עשרים שנה היתה רבקה עקרה, ולאחר עשרים שנה לקח יצחק את

רבקה והלך להר המוריה למקום שנעקד שם, והתפלל עליה על הריון הבטן, ונעתר לו הקב"ה" (ע"ע תרגום יוב"ע כאן).
עומק הדברים.

כידוע מהאריז"ל, שנשמתו של יצחק בתחילה היתה נשמה של נקבה, וכאשר פרחו נשמתו בעקידה, הוא קיבל לאחר מכן נשמה של דוכרא. כוונת הדברים ש"פרחה נשמתו וקיבל נשמה של זכר" היינו לומר: שהנקבה 'נכללה' בדוכרא, 'פרחה נשמתו' זוהי נקודה של התדבקות והתכללות, לא שהנשמה של נוקבא 'יצאה' ממנו, אלא שנכללה בדוכרא בבחינה של 'קודם הנסירה' (ע' אחרי מות ס"ו)!!

זהו בעצם מה שיצחק נקרא 'עולה תמימה' (ע' רש"י כה, כו; כו, ב), שעל כן אע"פ שאין הקב"ה מייחד את שמו על הצדיקים בחייהם, אעפ"כ על יצחק כן ייחדו (ע' תנחומא תולדות ז', הובא ברש"י ויצא כח, יג).

כי 'עולה תמימה' הכוונה: שאין בו נקודה של 'אחוריים', אלא הכל כלול בקב"ה כב'לפני החטא'. ולכן, מה שאין הקב"ה מייחד את שמו על הצדיקים- זהו מצד ההבחנה שיש 'חֶסֶר', בחינה של חטא, אבל עד כמה שהקב"ה כן ייחד את שמו על יצחק- זהו מחמת שהיה כאן מהלך של 'לפני' החטא, זהו מהלך שהדוכרא והנוקבא 'נכללים' כמו קודם הנסירה עוד קודם חטא אדה"ר, וזה גופא מה שנקרא שפרחה נשמת הנוקבא ממנו וקיבל נשמת דוכרא, כלומר- שהם 'נכללו' בבת אחת!

זהו עומק מהלך תפילת יצחק על רבקה במקום שנעקד בו: שהתפילה כאן היתה בבחינת "נפתולי אלקים נפתלתי" (ויצא ל, ח) שהוא ענין של 'דבקות', וכאשר יצחק בא ל'התפלל' היה כאן מהלך של 'התכללות' יצחק ברבקה. ונמצא, שזה גופא נקרא זיווגם, ומכח כך נולד יעקב, 'איש אמת'!!

מחד, מצד החיצוניות- יש בחינה של 'הבדלה', הדוכרא דוכרא לעצמו והנוקבא נוקבא לעצמה, "זה עומד בזוית זו ומתפלל, וזו עומדת בזוית זו ומתפללת", אבל מאידך, בפנימיות- זהו "נוכח אשתו", זוהי נקודת 'התכללות'!!...

בתחילת הפרשה היה גילוי של התכללות אברהם ויצחק, ולאחר מכן המהלך הוא שיצחק עצמו נכלל בנוקבא דיליה, "נוכח אשתו" - בבחינה של זיווג גמור - פנים בפנים.

ז

לשון הפסוק- "כי עקרה הוא", הרי שרבקה היתה עקרה. האם גם יצחק היה עקר?- בנקודה זו יש מחלוקת בחז"ל, כפי שהבעל הטורים מביא את השיטות: "הוא כתיב, לומר לך כי אף הוא היה עקור, ואית דדרשי הקרי לומר היא ולא הוא, דהא כתיב 'כי ביצחק יקרא לך זרע' אלמא לאו עקר היה", עכ"ל. הרי שבנוגע ליצחק ישנה מחלוקת אם היה עקר או לא, ברור הדבר שאלו ואלו דברי אלוקים חיים (ע' בלבבי ח"ה פרקי עבודה ומחשבה מאמר לט').

צריך להבין מהו ענין עקרותה של רבקה, ומהי המחלוקת שיש בנוגע ליצחק?

נבאר בעז"ה את עומק הדברים.

בעצם, ענין העקרות הוא 'למעלה' מנקודת ההולדה!

העקרות בעומק, היא אותה נקודה של הגילוי העצמי שאין מקום לפעולה. "אלה תולדות נח נח איש צדיק" (נח ו, ט), אומר רש"י: "ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים", כלומר- עיקר התולדה זוהי אותה נקודה של פעולה, נקודה של עשיה.

יש עשה ולא תעשה. מצד היש- יש עשיה, וזה נקרא "תולדותיהם של צדיקים". מה שאין כן ה'התבטלות'- שורשה הוא בלא תעשה שלמעלה מן העשה, וזוהי הבחינה של 'עקר'. מי ש'מוליד'- כלומר יש לו בחינה של פעולה, מה שאין כן מי ש'לא מוליד'- הוא למעלה מעולם הפעולה.

בעצם, מה ששורש העקרות הוא למעלה משורש ההולדה, זהו כי שורש ההולדה- הוא אותו עולם של פעולה של ששת ימי

המעשה, "ששת ימים תעשה מעשיך" (משפטים כג, יב), ואילו העקרות- היא למעלה מעולם הפעולה, "וביום השביעי תִּשְׁבֹּת" (שם), ישנה כאן שביתה, זהו ביטול מעשה הנבראים!!

אבל באמת, רצונו יתברך הוא: שמצד הפנימיות- לעולם ידבוק האדם בשביתה, תלמיד חכם נקרא 'שבת' (ע' זה"ק משפטים צד ע"ב: צדיק איהו שבת), ויחד עם זה- יתלבש בגבול, בפעולה, "פועל אמת שפעולתו אמת" רצונו יתברך שהאדם ידבק בפעולה (ע' בלבבי ח"ח פ"ו אות' ו-ח', ופי"ב אות' יא'). נמצא שבנפש צריכים להיות שני המהלכים: מצד ההשגה הפנימית- יש מהלך של עקרות, ומצד הפעולה של ההתלבשות החיצונית- יש מהלך של הולדה.

זהו עומק ביאור מחלוקת חז"ל אם יצחק היה עקר או לא, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים.

כלומר: מצד עצמיות נשמתו של יצחק- כל כולו היה ממש עולה כליל, ו'עולה' הכוונה שיש לו ביטול גמור לקב"ה, ומצד הבחינה הזו, נגלה מהלך של אילו היה נעקד לא היו לו תולדות, כמ"ש אחר פרשת העקידה ש"בשבו מהר המוריה היה אברהם מהרהר ואומר: אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה" (רש"י וירא כב, כ). הרי שמצד ההבחנה בפנימיות שהוא באמת נעקד- 'לא שייך' מהלך של תולדה. מה שאין כן מצד המהלך שכביכול הוא ירד מעל גבי המזבח, מצד כך- 'שייך כן' שויליד!

נמצא, שמחד- פנימיותו של יצחק היתה בחינה של 'עקר', ומאידך- מצד החיצונית הוא לא היה עקר אלא היה לו מקום של 'פעולה'!

זהו ביאור המחלוקת בנוגע ליצחק, כי בעצם- הוא 'כלל' כאן את שני הצדדים!!

ח

רבקה, כפי שהוזכר, לכו"ע היתה עקרה. נבאר.

"ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו... ויעתר לו ה'" (פסוק כא'). שואל רש"י הק': למה נעתר הקב"ה ליצחק, "ויעתר לו - לו ולא לה? [אלא] שאין דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה".

עומק הדברים.

בעצם, הרשע- "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חֲקֵי" (תהלים נ'), "רשעים בחייהן קרויין מתים" (ברכות יח ע"ב), כלומר: הרשע דבק בעולם של 'שלילה'.

זוהי הבחינה שרבקה נקראת עקרה!

רבקה הגיעה משורש של 'רשע', משורש של 'אין', משורש של רמאות ש'אין לו קיום', זוהי הבחינה שהיתה עקרה: כי היא דבקה בעולם של 'אין' ולא בעולם של 'פעולה'.

קשר רשעים אינו קשר (סנהדרין כו ע"א), אין מציאות ל'מעשיהם' של רשעים, מעשיהם אינם אלא אין גמור, הבל ודמיון, ורבקה [אף שהרשעים דבקים בזה מצד השבירה] היא, דבקה באור הפנימי, באותו אור פנימי של "צדיק בן רשע" כלומר צדיק שאין לו פעולה!

יצחק לעומתה הוא "צדיק בן צדיק", הוא הגיע מאברהם אבינו שעליו נאמר "עולם חסד יבנה" (תהלים פט'), ויצחק הרי 'נכלל' באברהם כפי שבואר בתחילה, ואם כן, אף שמחד הוא היה 'עולה תמימה' והיתה בו עקרות, אבל מאידך מצד התכללותו באברהם הוא קיבל מהלך של 'פעולה'!

מה שאין כן רבקה ששורשה "צדיק בן רשע", זוהי אותה נקודה שהיא 'לא עושה' פעולה, כי 'רשע' זוהי אותה נקודה שאין בה פעולה, ואם האדם מקבל את ה'רשע דקדושה' כביכול, את נקודת ה'אור' שיש ברשע- אז הוא מקבל את אותה נקודה ש'אינו עושה פירות', וממילא תפילתו אינה יכולה לפעול כי חסר לו בהתלבשות של כח הפעולה, ו"לפיכך- לו ולא לה!"

נמצא, שרבקה בודאי היתה עקרה, מה שאין כן יצחק שהיתה בו נקודה של התכללות, וכאן בזיווג הזה, בתפילתו של יצחק, נעשה מהלך- שרבקה יצאה מה'עקרות' לנקודה של 'הולדה', ובזה מתגלה נקודת התכללות ההולדה בנקודת העקרות בבת אחת!!

א"כ, גם ביצחק וגם ברבקה נמצא מהלך שהיו עקרים ולא היו עקרים, ובתפילתו של יצחק כאן ישנה המשכה של אותה הנקודה להמשיך את הפעולה בנקודה שאיננה נפעלת.

"ותהר רבקה אשתו" (שם), אומר בעל הטורים: "'אשתו'- בגימטריא 'קש ואש', זהו דכתיב 'והיה בית יעקב אש... ובית עשו לקש' (עובדיה א, יח)".

כלומר, בהולדה כאן ישנו גילוי להתכללות האין והיש בב"א! שהגם שמצד עקרותה של רבקה- היא היתה דבוקה ב'אין', וכאשר ניתן לה הריון- הרי שהיא דבקה ב'יש', אבל בעצם, אין זהו יש ש'הפסיק' את נקודת העקרות, אלא- ש'על גבי' נקודת העקרות נתחדש מהלך ההולדה! כי גם כאשר רבקה ילדה היא לעולם לא 'הפסיקה' מלהיות עקרה, אלא שמצד ה'התלבשות' היה כאן מקום להולדה!!

זוהי הבחינה של 'קש ואש', "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש". כלומר, ה'קש' זוהי אותה נקודה של האין. ישראל, שזהו יעקב, אף על פי שהם נקראים יש, בעצם הם מגלים שהיש והאין נכללים ושורפים ומכלים את הכל, הם מביאים את הכל לאין (ע' בראשית אות ח-ט'), ומאידך, הגם שיש כאן אין אבל יש גם פעולה!

ט

על ההריון הנזכר נאמר: "ויאמר ה' לה שני גי'ים בבטןך" (פסוק כג'), ומפרש רש"י מחז"ל: "גי'ים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים".

הרי, שבין רבי [שיצא מיעקב] לאנטונינוס [שיצא מעשו]- מתגלה נקודה של השתוות! ואף שמצד החיצוניות: עשו- "קל" כאדרת שער" (פסוק כה') "איש שדה" (פסוק כז'), ויעקב- "איש תם", "חלק" (כז, יא), אבל מאידך מתגלה: שבועמק- ישנה השתוות בין יעקב לעשו!

ההשתוות כאן היא ראשית כל בין עשו ליעקב, בין אנטונינוס לרבי- "שלא פסקו מעל שולחנם". ויתרה על זאת, בתוכם עצמם יש מהלך- "שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים", כלומר שלא היה שינוי מצד נקודת הזמנים, לא היה הבדל בין ימות החמה לימות הגשמים. ואין זהו ענין של רבוי עושר חיצוני, אלא זהו גילוי 'עצמי' שלא היתה אצלם נקודה של השתנות, הן בכל חד לעצמו, והן בין עשו ליעקב, בין רבי לאנטונינוס לא היתה השתנות אלא שניהם שווים זה לזה!

זהו עצם המהלך שמתגלה כאן בהריונה של רבקה.

"ויתרצו הבנים בקרבה" (פסוק כב')- כל אחד רוצה לרשת את שני העולמות. "ותאמר אם כן למה זה אנכי?"- הרי באתי לגלות את נקודת ההשתוות, למה ישנה כאן בחינה של השתנות? - "ותלך לדרש את ה'!"

"ויאמר ה' לה: שני גי'ים בקרבך, ושני לאגמים ממעיך יפרדו". כלומר, מצד אחד- ישנה 'השתוות' שני גי'ים בבטןך" שזהו ענין ה'עקרות', ומאידך- ישנו כאן גם מהלך של 'נפרדות' שני לאגמים ממעיך יפרדו" דייקא.

ביאור הדברים.

רבקה הרי דבקה בנקודת ה'עקרות', שזוהי בחינת ה'השתוות', וכאשר מתרוצצים הבנים בקרבה ומריבים ביניהם שזהו ענין של 'השתנות', היא באה ושואלת: "למה זה אנכי?" בשביל מה צריכה אני את ההריון, הרי דבקתי בנקודת ההשתוות?!

על זה אומר לה הקב"ה: נכונה היא הדבקות ב'השתוות' שזהו ענין של 'עקרות', אבל צריכה את גם את נקודת ה'השתנות' שזהו ענין ה'פעולה'!!

וענין ה'השתנות' כאן, הוא- "ממעין יפרדו", מצד ה'שורש' שלהם! לא שהנפרדות היא ב'ענפים' גרידא, אלא ב'שורש', ב"מעין", מצד 'שורש' הורתם- משם יש את מהלך הנפרדות!

בפשיטות- תופסים שהנפרדות זהו רק מצד הענפים, אבל כאשר 'כוללים' את הנפרדות באחדות- מבינים ששניהם בשורש קיימים. ואין הכוונה שיש שם נפרדות, חס ושלום ולא יאמר, אלא הכוונה היא: שכשם שהאחדות 'לא' מושגת גם הנפרדות 'לא' מושגת. זוהי נקודת 'התאחדות' האחדות והנפרדות!!

אם אומרים ש'יש' נפרדות (ע' בלבבי ח"ח פ"ב אות יד-טו'; ופ"ח אות ה')- אז מורידים את האין ליש ומגדירים אותו כסוג של יש, אבל בעצם צריך להעלות את היש לאין, ולתפוס שכשם שהאין לא מושג גם היש לא מושג (ע' בלבבי ח"ט פ"ד § ד-ו', ופ"ט § יב'), וכשם שהאחדות לא מושגת גם הנפרדות לא מושגת!! (כפי שכבר הוארך במקומות הרבה, לבאר שכל הגדרה הינה בערכין דמקבלים בלבד (ע' הקדמת בלבבי ח"ח)!).

זהו מהלך לידת הכנסת ישראל: שלעולם, בכל פן ופן ממה שמתגלה, לראות את נקודת ההשתוות ואת נקודת השינוי, ו'לכלול' את נקודת השינוי בנקודת ההשתוות!!

,

"ותאמר: אם כן- למה זה 'אנכי'?. כידוע בספרים, שפרשו כל אחד לפי דרכו, שרבקה התכוונה כאן ל"אנכי ה' אלקיך" (יתרו, ואתחנן) שנאמר במעמד הר סיני.

הפסוק אומר- "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים": כשיש מהלך של "אלקיך"- אז יש אלקיך ולא אלקי אחרים, ישנה כבר בחינה של 'נבדלות'. מה שאין כן מצד המילה הראשונה במימרא שנקראת "אנכי"- יש גילוי של 'אנכי' כמות שהוא, כמו שכתוב בחז"ל 'אנכי מי שאנכי', וזה לא ביחס ל'נפרדות'!

מצד הנפרדות- הקב"ה הוא אלקי ישראל כביכול ולא אלקי העמים, אבל מצד ה'אנכי מי שאנכי'- יש את נקודת ההתכללות, שהקב"ה כמות שהוא, ומצד כך כביכול אין נפרדות (ע' בראשית אות ו')!

לפ"ז יתבאר "ותאמר א"כ למה זה אנכי", ר"ל- איפה ה'אנכי' של גילוי האחדות שאין נפרדות?!

אבל כאן הקב"ה בא ומגלה: שבעצם אין לתפוס את הנפרדות כנפרדות גמורה, אלא לתפוס אותה כ'לא מושגת', וכאשר היא לא מושגת- אז היא 'נכללת' באחדות: שכשם שהאחדות לא מושגת כך גם היא - הנפרדות - לא מושגת!!

זהו המהלך המתגלה כאן, שיצחק אוהב את עשו ורבקה אוהבת את יעקב: מתגלה כאן שישנה נקודת מה של השתוות, שיש מהלך שגם את עשו אוהבים! (כפי שכבר ייסדנו פעמים רבות: שכל בחינה המתגלה, אין בהכרח שתתגלה בשלמות, אלא שיש לה בקע דרכו היא יוצאת, ולכך מתגלה בענין עצמו גופא הבחנה והיפוכה!).

"ויתרוצצו הבנים בקרבה"- אומרים חז"ל שהיו מריבים בנחלת שני עולמות: שעשו יטול את העוה"ז ויעקב את העוה"ב.

אבל בעצם: "שני גי'ים בבטנך"- "שני גי'ים בבטנך, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים" נמצא א"כ ששניהם 'נחלו' את העוה"ז! הם רצו לגלות כביכול מהלך של 'נפרדות'- שעשו יקח את העוה"ז ויעקב

את העוה"ב, שישנה 'התחלקות', אבל ב"לא פסקו מעל שולחנם" כתוב כאן- ששניהם עומדים על 'אותה' הנקודה, ושניהם מקבלים את 'אותה' הנקודה ואין מהלך של נפרדות!!

עשו ביקש ברכה- "ויאמר עשו אל אביו הברכה אחת הוא לך?" (כז, לח) "הלא אצלת לי ברכה!" (כז, לו), ויצחק ברכו- "משמני הארץ יהיה מושֶׁבֶךְ" (כז, לט). מ"מ מה שמתגלה הוא- שמ'שניהם' לא פסק מעל שולחנם, ושאת העוה"ז 'שניהם' קבלו, מתגלה כאן אותה נקודה של השתוות! דייקא לא מצד 'לחלק' את העולמות, אלא שניהם נוגעים ב'אותה' נקודה של עולמות ומקבלים בבת אחת!!

זוהי התפיסה והאחיזה האמיתית: לא להפריד אלא לכלול, לא לחלק אלא לאחד, שזהו סוד ההשתוות והדבקות.

סוד הנפרדות הוא "ונרגן מפריד אלוף", מה שאין כן כאשר נכללים בו יתברך אין נקודה של התחלקות רק נקודה של 'אחדות'! כל הנבדלות היא מצד הדעת, דעת המבדלת, ואף כאשר היא מחברת, זהו חיבור מצד נקודת הנבדלות שמתאחדת, אבל יש את 'עצמיות' היחוד שהוא יחוד כמות שהוא!

זהו שורש הכנסת ישראל, וזהו שורש התפיסה הפנימית שבנשמות: לעולם (לא) לראות בכל דבר אחדות ושינוי (החלטי), אולם כשם שהאחדות לא נתפסת כך גם השינוי לא נתפס!

זוהו הסוד האמיתי של "והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד, ט): שכשם ש"ה' אחד" לא נתפס, כך גם "שמו אחד" - שמצד השם יש שם לכל אחד בנפרד - גם זה לא נתפס, ולכך הוא נקרא שם "אחד"!

"עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה", כפי שאומרים חז"ל ("ב"ב ע"ב), הכוונה: שאין תפיסה ב"שמו אחד", אין תפיסה בשמות (ע' בלבבי ח"ח פ"ו אות יא'), אין תפיסה בנפרדות, ואז האדם כולל את הכל אצלו יתברך, ומתדבק בו לגמרי...

- [תולדות 1]
- [פרשה תשס"ה 2]

Show featured image:

0

Source: <http://bilvavi.net/shiur-006-תולדות>

Links

[1] <http://bilvavi.net/toldos>

[2] <http://bilvavi.net/5765parsha>